

Laisvės kovotojas Radvila

Kovarnių diena – sena lietuvių pavasario šventė, mat tuo metu parskrenda atgalios į mūsų kraštus kovai ir kovarniai. Su krikščionybės atėjimu į Lietuvą Kovarnių diena buvo pervađinta į Lietuvos globėjo šv. Kazimiero vardines ir tapo reikšminga ir labai laukiamą dieną.

Lygiai prieš 85 metus būtent tą pačią Kazį dieną Vilkaviškio apskrities Vidgirių kaimo gyventojų Matulevičių šeimoje gimė berniukas, kurį pakrikštijo, kaip žmonėse kalbama, atsineštiniu vardu – Kazimieru.

bei Vladu Gavėnais, pasitraukė į pogrindį. Vėliau Vytautas-Vampyras tapo kuriamos Vytauto rinktinės vadu, Albinas-Oželis éjo tos pačios rinktinės Žvalgybos skyriaus viršininko pareigas.

Tauro apygardos štabo pareigūnas

Tauro apygardos vadovybė veikiai pastebėjo nemažą pogrindinio darbo patirtį turintį jaunuoli Kazį. Jis daug ir vaisingai pasidarbavo leidžiant apygardos laikraštį „Laisvės žvalgas“. Tauro apygardos

Iš dešinės: K. Matulevičius-Radvila ir vyteniečiai A. Jaškevičius-Kovas, S. Gudaitis-Husaras, J. Papartis-Anbo, prie sovietų okupanto sušaudytų keturių vyteniečių kapų Marijampolėje

Antinacino pasipriešinimo dalyvis

Aštuoniolikmetis jaunuolis susipažino su Marijampolės cukraus fabriko energetiku inžineriumi Vincu Selionku, kuris tuomet buvo antinacino Lietuvos Fronto (LF) Sūduvos krašte vadovas. Pastarojo pakviestas Kazys įstraukė į antinacino pogrindžio veiklą. Tėvams sutikus, tėviškėje įrengė dvi slėptuvės. Buvo atgabenta rašomoji mašinėlė, rotatorius ir pradėtas leisti Krikščionių demokratų partijos laikraštis „I laisvę“. Be to, čia buvo spaudinami antikomunistiniai bei antinaciniai atsišaukiai, skelbimai, platinami po visą Lietuvą.

Frontui slenkant į Vakarus, sovietinės reokupacijos akivaizdoje, teko apsispręsti – kas toliau? Kazys su bendraminciais: kaimynu Albinu Ratkeliu ir broliais Vytautu

vadas Mykolas Jonas savo 1946 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. 10a Kazį-Radvilą paskyrė apygardos štabo ryšininku ypatingiems pavedimams.

Tuo pačiu įsakymu veikianti Siaubo Laisvės kovotojų grupė buvo pertvarkyta į Vytenio Laisvės kovotojų būri, tiesiai pavaldę Tauro apygardos štabui, būrio vadu paskirtas Laisvės kovotojas Žaibas. Įsakymo p. 2 bylojo: „Vytenio būrys, kaip atskiras vienetas, nejeina į rinktinės sudėtį, o visus įsakymus ir nurodymus gauna tiesiai iš apygardos ir visus atsiskaitymus veda tik su apygardos štabu.“ Ryšys su štabu vyko per ryšininką Radvilą. Aš priklausiau šio būrio pirmajam skyriui. Tokia Laisvės kovų metasasaja sieja keturis išlikusių vyteniečius su garbiuoju Jubiliatu.

(keliamo į 5 psl.)

Partizanų generolo Jono Zemaičio-Vytauto 100-osios gimimo metinės

Generolas Jonas Žemaitis

1937 m. lapkričio 23 d. Jonui Žemaičiui suteiktas kapitono laipsnis. I Lietuvą iš Prancūzijos jis gržo 1938 m. rugpjūčio 20 d.

1939 m. pavasarį perves tas į 4-ąjį artilerijos pulką Šiaulių, čia iki sovietų okupacijos pradžios vadovavo mokomajai baterijai. Apdovanotas Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmecio medaliu. 1935 m. karininku

atestacijoje apie Joną Žemaičių rašoma: „Išmokslintas, su manus, susidėjusio aplinkybėse greitai orientuojasi. Taktinges, mandagus, tvarkingas. Doras, sąžiningas, teisingas. Griežtas, gyvas. Valstybiško ir tautiško nusistatymo. Sugeba vadovauti, mokyti ir auklėti.“

Sovietams okupavus Lietuvą, 1940 m. vasarą Jonas Žemaitis paskirtas 617 artilerijos pulko mokyklos viršininku. Šias pareigas éjo iki karo pradžios. Prasidėjus karui pateko į vokiečių nelaisvę. Tarnauti Savisaugos batalione Jonas Žemaitis atsisaké, ir buvo vokiečių paleistas.

1940 m. susituoké su Knygų namuose dirbusia Elena Valionyte. 1941 m. gimé sūnus Laimutis.

Iki 1942 m. birželio dirbo Energetikos valdyboje Kaune. 1942 m. rudenį su šeima pasitrauké pas tévus į Žemaitiją, dirbo Šiluvos miestelyje Žemės ūkio kooperatyvo vedėju.

(keliamo į 4 psl.)

Sveikiname Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos proga

Kovo sukilimas

Mūsų Tėvynės istorija nestokoja nei skriaudų, nei sukilių prieš jas. O Lietuvos sukilimus ar vieni, ar kiti skriaudėjai malšindavo ir vėl negailestingai, žiauriai – tai kartuvėmis, tai išniekinimais, tai trémimais iš nusiaubtų gimininių į nežinią ir pražūtį.

Tartum tyčia, kad vis gausėtų skriaudų ir nuskriaustų.

Bet vienas sukilimas buvo ypatingas: brolybė prieš neteisybę, be pykčio ir keršto. Joviršunė – 1990 m. kovo 11-oji, kai atkūrėm politinę ir elgsenos laisvę, savo valstybę. Joje atsivérē darbo rankų laukiantys pūdymai ir brūzgynai, pirmiausiai dvasiniai, kad galų gale kada nors įsitvirtintų mūsų žemėj teisybę, neliktu nugaras vieni kitiem atgręžusių nuskriaustų ir skriaudėjų. Tada Kovo sukilimas bus jau tikrai laimėjęs.

Sveikinu visus, kurie liudi jo ištikimybę Lietuvai ir tikėjo jos ateitimi. Kovo 11-oji – ištverusią ir sulaukusią, tad pirmiausiai – Jūsų šventę.

Vytautas LANDSBERGIS

Mielieji,

Prieš devyniolika metų pasaulyi ir sau pareiškéme: „Nuo šiol Lietuva vėl yra laisva ir nepriklausoma valstybė“.

Nepriklausomybės atkūrimo sieki – Kovo 11-osios sprendimą – tauta puoselėjo per ilgus okupacijos dešimtmecius, ji irodė ginkluotų kovų, partizanų pasipriešinimo žygdarbiais, iškentėjo sovietiniuose lageriuose ir kalėjimuose, išmeldė savo maldose, aplaistė motinų ašaromis, sudėdama didžiules gyvybės ir kančių aukas ant Laisvės aukuro.

Iš istorinio atstumo kasmet vis labiau ryškėja ypatinga svarba to faktu, kad prieš Kovo 11-osios Aktą nebalsavo nė vienas Aukščiausios Tarybos narys. Nepriklausomybės atkūrimo sprendimą priėmė mūsų tauta, Atkuriamojo Seimo narai garbingai įvykdė jiems patikėtą ir aiškiai išreikštą tautos valią, atversdami naują modernios Lietuvos valstybės istorijos puslapi.

Esu tikras, kad šiandien mūsų širdyse Lietuvos nesumažėjo. Tikiu, kad jos yra tiek pat daug, kaip ir tais laikais, kai kovojo už savo valstybės laisvę ir nepriklausomybę. Žinau, kad didžioji dalis mūsų visuomenės yra pilietiški, mąstantys, savo valstybės interesus ginantys žmonės, kurie ne tik suprantą, kas yra laisvė, kurie moka ta laisve naudotis, ir reikalui esant, ją apginti.

Atrodo, kad kova už Lietuvos laivę ir gerovę niekada nesibaigs.

Geresnės Lietuvos kūrime mūsų visų dar laukia gausybė iššūkių. Telkianti lyderystę, gebėjimas bendrai generuoti idėjas, priimti ryžtingus sprendimus, suteikia vilties, kad įveiksime šiandienos sunkumus ir sugebésime nutiesti kelius į Sekmés Lietuvą.

Su švente, brangieji.

Linkiu, kad ši diena suteiktų mums visiems naujų jégų eiti ilgu, sunkiu ir atsakingu laisvės keliu.

Andrius KUBILIUS,
Tėvynės sąjungos-Lietuvos
krikščionių demokratų pirmininkas

Dėl Lukiškių aikštės suplanavimo ir simbolio „Laisvė“ sukūrimo

LPKTS tarybos rezoliucija

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga bei kitos visuomeninės patriotinės organizacijos jau daug kartų kreipėsi į Vyriausybę ir Vilniaus miesto savivaldybę dėl LR Seimo 1999 m. vasario 11 d. nutarimo Nr. VII-1070 „Dėl valstybės sostinėje esančios Lukiškių aikštės funkcijų“ nevykdymo. Mūsų nuomone, nutarimo vykdymas buvo sąmoningai vilkinamas. Ne kartą buvo kreiptasi į būvius premjerus A.Brazauską ir G.Kirkilą bei Vilniaus miesto merus A.Zuoką ir J.Imbrasą, buvo gauti jų oficialūs patikinimai, kad iki 2009 m. liepos 6 d. bus sutvarkyta Lukiškių aikštė ir pastatytas „Laisvės“ paminklas visų laikų kovotojams už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Jie buvo patvirtintę darbų grafiką, pagal kurį konkursas turėjo baigtis 2006 metais, monumentas pastatytas 2008 metais, aikštė sutvarkyta iki 2009 m. liepos 6 d. Deja, „valstybės vyru“ pažadai liko, jų gėdai, tik popieriuje...

Šiomis dienomis Vilniaus miesto savivaldybės anksčiau

sudaryta konkursinių projektų vertinimo komisija svarsto septynis anksčiau atrinktus ir autorų „patobulintus“ projektus. Tačiau, mūsų nuomone, nei vienas iš jų pilnai neatitinka patvirtintų konkurso sąlygų. Autorių siūlomi „Laisvės“ simboliai tokie „moderņiški“, kad visuomenėi ir Laisvės kovų dalyviams yra nesuprantami ir nepriimtini.

Vertinimo komisija sudaryta iš 21 nario, iš kurių 11 yra valdininkai arba politikai, i komisiją įrašyti ne pagal kompetenciją, bet pagal užimamas pareigas arba anksčiau buvę valdančioje daugumoje. Aštuoni iš jų tų pareigu jau nebenturi arba turi problemą su teisėsauga. O kai kurie iš jų spėjo tapti net „odiozinėmis“ figūromis. Galėjo būti, kad būtent jie ir nulémė visuomenėi nepriimtinį projektą, kaip geriausią, atrinkimą. Todėl komisija neturinei visuomenės, nei Laisvės kovų dalyvių bei būvusių tremtinių pasitikėjimo.

Manome, kad būtų tikslinga projektų svarstymą laikinai sustabdyti ir iš naujo

performuoti vertinimo komisiją. Juo labiau kad patys konkurso darbų autoriai prašo vertinimo komisiją neskubėti priimti galutinį sprendimą.

Atsižvelgiant į tai, kad darbinių sunkmečio sąlygomis vargu ar pavyks pastatyti paminklą Laisvei ir sutvarkyti Lukiškių aikštę dėl finansų trūkumo, siūlome ir primygintinai prašome Ministram Pirmyninką Andrių Kubilių ir naujają Vilniaus miesto merą Vilijų Navicką susitarti ir:

- laikinai sustabdyti Lukiškių aikštės sutvarkymo ir „Laisvės“ simbolio konkursinių projektų svarstymą;

- iš naujo suformuoti konkurso darbų vertinimo komisiją;

- atsižvelgti į Laisvės kovų dalyvių ir būvusių tremtinių, kitų visuomeninių patriotinių organizacijų bei visuomeninių svarstymų dalyvių daugumos nuomonę dėl „Laisvės“ simbolio architektūrinės meninės išraiškos;

- svarstyti galimybę pačiai Vyriausybei organizuoti konkurso užbaigimą bei atrinkto projekto realizavimą.

Svajonė – pastatyti paminklą Kalvarijos tremtiniam

Permainas žadantys LR Prezidento rinkimai, atrodo, į politikos pasaulį atneš naujų madų: iš visų norinčių patekti į aukščiausią šalies postą populiariausia – Dalia Grybauskaitė. Taigi, moteris. Kurią, beje, šeštadienį apsisprendė remti ir Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų partija (TS-LKD). Atsinaujinusioje politikos arenaje turime ir kitą žavią moterį politikę, pradėjusi eiti labai jau, atrodytų, aukštas ir vyriškas pareigas. Tai – krašto apsaugos ministrė Rasa Juknevičienė. Beje, ji yra TS-LKD narė ir net viena iš partijos vadovų.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga taip pat neatsilieka nuo šių dabartinėje politikoje vyraujančių „madų“: labai svarbus ir atsakinias postas patiketas LPKTS valdybos ir tarybos narei, Kalvarijos poskyrio pirmininkė Birutei Kažemėkaitei. Nuo gruodžio 20 d. ji pradėjo eiti Marijampolės apskrities viršininko pareigas.

Praėjusių savaitę naujai išrinktoji Marijampolės apskrities viršininkė sulaukė egza-

mino ir iš vienos žiniasklaidos: jos populiarumas buvo tikrintas interneto dienraštyje „Sūduvos gidas“. Tačiau B.Kažemėkaitė egzaminą išlaikė aukščiausiu balu: balsų dauguma ji iškovojo populiariausios Sūduvos krašto moters vardą.

„Atrodo, ir visuomenės požiūris į moteris politikos keičiasi. „Sūduvos gido“ redakciją malonai nustebino Sūduvos krašto moters rinkimuose ženklus Marijampolės apskrities viršininkės Birutės Kažemėkaitės išsiveržimas į priekį, ryškiai atitrūkstant nuo kitų kandidacių, kurios mūsų krašte žinomas tikrai ne mažiau. Toks aktyvus žmonių balas savimas už politikę reiškia ne tik pasitikėjimą, bet ir viltį bei norą kitokio gyvenimo“, – štai tokį „Sūduvos krašto“ redakcijos įvertinimą gavo ji.

B.Kažemėkaitė teko pažinti lankantis gausiuose LPKTS renginiuose: čia visada galima sutikti jauną, visada optimistiškai nusiteikusią Marijampolės filialo Kalvarijos poskyrio pirmininkę. „Tremtinio“ redakcija, pasekinusi Birutę su atsakin-

Birutė Kažemėkaitė

gomis pareigomis, pasiteiravojos, kaip, kokiai būdais šių dienų moteris, kuriai pavydūs vyrai politikai ne taip jau noriai linkę užleisti atsakingus postus, gali siekti politinės karjeros. Iš pokalbio su naujaja viršininkė ryškėja vienas ir aiškus receptas: bet kokios aukštumos pasiekiamos tik nuoširdžiu ir atkakliu darbu.

„Politikoje esu jau penkioliki metai. Tiesą pasakius, pirmą kartą Seimo rinkimuose dalyvauti mane, vertinamą kaip specialistę – medikę 1993 m. pakietė Lietuvos konservatoriai.

(keliamas į 4 psl.)

Sveikiname Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos proga

Mielieji,

Kovo 11-oji – lemtingo apsisprendimo diena, kai kupinių tikėjome savo atkakliu darbu sukurti tvirtą ir teisingą Lietuvą.

Naujam gyvenimui įkvėpė mūsų brolių ir sesių puoselėtos viltys ir troškimas, liepsnojė per visą okupacijos laikotarpį, – tapti laisvais ir nepriklausomais.

Šiandien raginu nepamiršti savo puoselėtų idealų, neatsiskytis siekių nelengvame jaunos valstybės kūrimo kelyje. Sveikindama šios gražios šventes proga visiems linkiu geros sveikatos, puikios nuotaikos, dvasios stiprybės.

Pagarbiai –

LR Seimo narė, TS-LKD PKT frakcijos pirmininkė V. V. MARGEVIČIENĖ

* * *

Mieli „Tremtinio“ bendradarbiai ir garbingi skaitytojai, sveikinu Jus lietuvių Tautos šventės, Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos – Kovo 11-osios proga.

Turime tris svarbiausias datas: Liepos 6-ąją, Vasario 16-ąją, Kovo 11-ąją – tai Lietuvos valstybės pripažinimo lygiateise Europos krikščioniškųjų valstybių bendrijos nare diena, Lietuvos valstybės atkūrimo ir išsilaisvinimo iš 120 metų carinės Rusijos priespaudos diena ir pagaliau – išsilaisvinimo iš 50 metų trukusios pačios žiauriausios sovietų okupacijos šventė.

Sakoma, kad visos mūsų Tautos šventės, jubiliejai, minėjimai – liūdnai patirtų netekčių ir praradimų apraudojimai. Neteisiai. Šios trys šventės yra tikrai linksmos, pažymintios Tautos dvasios stiprybės, drąsos, ryžto ir vieningumo pergalės. Šios pergalės ne kartą nustebino pasauly ir parodė kaimynėms ir tolimesnėms tautomis kelią išsilaisvinimą iš svetimųjų priešpaudos ir suteikė joms viltį.

Dabar mes pergyvename didelį sunkmetį. Bet per tūkstantį rašytinės Lietuvos istorijos metų buvo daug sunkesnių laikų. Net ir mūsų atmintyje likę komunistinės Tautos genocidas. Visi sunkmečiai baigėsi. Mes išlikome. Greitai baigsis ir šis. Tik būkime drąsus, ryžtingi ir vieningi. Dirbkime visos Tautos labui ir Dievo garbei. Ir mums bus atlyginta.

Visiems „Tremtinio“ bendradarbiams ir skaitytojams linkei geros sveikatos ir sėkmės dirbant gerus darbus.

Dr. Povilas JAKUČIONIS

* * *

Brangūs Lietuvos žmonės,

Siemet pasitinkame jau devynioliktąjį nepriklausomos mūsų valstybės pavasari. Tikiu, kad sunkumai, užgriuve mūsų valstybę, laikini ir įveikiami. Mūsų tauta, kovodama dėl savo nepriklausomybės, daugelį kartų yra išgyvenusi ir įveikusi daug sunkesnius išbandymus, ir mūsų valstybė stipriausia būdavo tada, kai patys jausdavomės tvirti ir stiprūs, kai jausdavomės esantys šios valstybės dalimi.

Sveikinu Jus Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos proga ir linkiu, kad kiekvienas įsileistume šią šventę į savo širdį, kad pajustumė norą šią dieną susitikti ir bendrauti su savo artima žmonių, kad kartu su pavasariška nuotaika pajustumė ir stiprybę bei pasididžiavimą savo valstybe. Iškelkime šią dieną vėliavą ne tik prie namų, bet ir savo širdyje. Tegul tai būna mūsų visų vilties, susitelkimo ir atsinaujinimo metas.

**Birutė KAŽEMĖKAITĖ,
Marijampolės apskrities viršininkė**

TS-LKD rengiasi rinkimams

Praėjusį savaitgalį vykusiame TS-LKD taryboje pösedyme galutinai nutarta LR Prezidento rinkimuose remti Dalios Grybauskaitės kandidatūrą. Prof. V. Landsbergis dalyvauti Prezidento rinkimuose atsisakė.

“Mūsų atsakomybė ir darbas šiuose reikalauose, ir visų pirmia Prezidento rinkimuose, yra didelis ir paprastas – padėti Lietuvai išsirinkti geriausią Prezidentą (-ę).

(keliamas į 3 psl.)

riausią Prezidentą. Ir turime galvoti ne tiek apie partijos interesus, kiek apie Lietuvos interesus. Partija gal ir galėtų svarstyti, kad būtų gerai turėti savą partinį kandidatą, nepaisant to, ar jam pavyktų laimeti rinkimus, ar ne, tuo tarpu Lietuvai būtų geriausia jau pirmajame rinkimų ture išsirinkti geriausią Prezidentą (-ę).

TS-LKD rengiasi rinkimams

(atkelta iš 2 psl.)

Ir tai galime padaryti,” – partijos pirmininkas Andrius Kubilius.

TS-LKD Politikos komiteto pirmininkas ir europarlamentaras V.Landsbergis laišku paragino partijos tarybą remti Dalią Grybauskaitę kandidatūrą Prezidento rinkimuose bei pasistengti, kad “nereikėtų nė antrojo rinkimų turo”.

“Nemažai partijos padalinių, taip pat Lietuvos Sąjūdis, iškėlė mano kandidatūrą prezidento rinkimams. Neragiau to daryti, tad juolab esu dėkingas už pasitikėjimą ir gerą nuomonę, kad galėčiau, jei būčiau išrinktas, šias pareigas nešti. Esate jau pastebėję, kad nuo pat pradžių traktoju savo kandidatūrą kaip atsarginę ypatingam atvejui, nepradėjau kampanijos ir nerenuku parašų. Tarybos posėdyje negaliu dalyvauti dėl išankstinių išipareigojimų kitur, bet jokių debatų dėl mano kandidatūros, kad galbūt taryba ją kelty rinkimams, tikrai nereikia. Nutarkite remti Dalią Grybauskaitę. Pasitenkim, kad nereikėtų nė antrojo rinkimų rato, nes jo data pastumta kažin ar Konstitucijai neprieštaraujančiu būdu. Kuo mažiau sumaištis”, – rašoma V.Landsbergio laiške partijos tarybai.

Tame pačiame tarybos posėdyje kovo 7 d. buvo reitinguoti TS-LKD būsimi kandidatai į Europos Parlamentą. Sąrašo pirmajame penketuke – dabartiniai šios partijos atstovai europarlamente Vytautas Landsbergis ir Laima Andrikienė.

“Jeigu iškelsite mano kandidatūrą Europos Parlamento rinkimams ir būsiu išrinktas, noriai dirbsiu ten”, – rašė V.Landsbergis laiške tarybai.

Tad V.Landsbergis tapo pirmuoju partijos sąraše, L.Andrikienė – antroji, trečiasis – diplomatas Algirdas Saudargas. Iš TS-LKD Politinių kalinijų ir tremtinijų frakcijos iškeltu šešių kandidatų TS-LKD į sąrašą įtraukti tik du: Arvydas Anušauskas (dvylirkas sąraše) ir Petras Musteikis (dvidešimtas sąraše).

Eilinių rinkimai į naujos kadencijos 736 vietų EP vienoje Europoje vyks 2009 metų birželio pradžioje, Lietuvoje – birželio 7 dieną. Lietuvoje renkama 12 europarlamentarų.

“Tremtinio” inf.

Sunkmečio keliai ir kryžkelės

Žiniasklaida skelbia, jog šiuo metu į biudžetą nesurinkta daugiau nei 300 mln. litų, todėl teks dar kartą susiveržti diržus ir taupyti. Netrukus pasigirdo pasiūlymų sekti kaimyninės Latvijos pavyzdžiu ir kreiptis į Tarptautinį valiutos fondą (TVF) ir prašyti pagalbos, žinoma, neuzsimenant ir neprimenant, kad TVF už finansinę paramą pateiks savas drastiškas sąlygas. Tai dar labiau prispaus visuomenę. Tarkim, toje pačioje Latvijoje Tarptautinis valiutos fondas reikalauja netik užsaldyti pensijas, tačiau apkarptyti ir dabar gaunantį jų. Iškelta ir kitų sąlygų, kurios smogtų ir taip jau nuskriaustiems žmonėms ir sunskiai galų su galu suduriantiems pensininkams. Tačiau kaip bepažiūrėtum, Lietuva jau dabar kur kas geresnėje padėtyje nei kaimynė Latvija. Lietuvą užklupus sunkmečiu daugelis įtakingu ekonomistų ir ekspertų Vyriausybėi pataria neskubėti pulti ant kelių prieš Tarptautinį valiutos fondą, be abejonių tokiu atveju iškelsiantį papildomas griežto taupymo sąlygas, kuriai būtų privaloma laikytis. Antra vertus, tai suteiktų papildomų galimybų dabartinių valdžios kritikams, įvairaus pluko demagogams įjungti naujus žmonių protų vėlimo ir mulkinimo mechanizmus. Tokios pātirties prokomunistinės jėgos ir oligarchai per Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį sukaupė daugiau negu reikia. Negaliama pamiršti, kad tų jėgų valdoma ir diriguojama didžioji dalis nepriklausomos Lietuvos žiniasklaidos nuo pat A. Kubiliaus Vyriausybės atsiradimo nesiliauja statyti barjerų naujajai valdžiai, ypač po to, kai užsimota mažinti valdininkų skaičių. Buvo skelbiama pasikėsinimu į kompetentingiausių valstybės asmenis. Tu “kompetentingųjų” dauguma – senos ir naujos nomenklatūros statybiniai ir priplakėliai. Nekalbant apie sunkią ekonominę valstybės padėtį, bet kokios A. Kubiliaus Vyriausybės naujovės sutinkamos su durtuvas. Tai ypač parodė socialdemokratų “partinio-ūkinio aktyvo” reakcija į naują energetikos ministru Arvydą Sekmoką ir būsimąjį energetikos viceministru Romą Svedą. Pastarasis išeidamas iš Užsienio reikalų ministerijos departamento direktoriaus pareigų į A.Sekmoko vadovaujamą

ministeriją atsisakė net diplomatinio posto. Tai siutina URM buvusio ministro A.Valionio ir “pilkoto kardinolo” A.Januškos žmones ir jų statytinius prezidentūroje. Ne juokais darbo émési Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas, vadovaujamas parlamentaro A.Anušausko, puikiai žinančio ir suprantančio užkulisiinius buvusių URM vadovų ir įtakingu prezidentūros veikėjų žaidimus. Ypač piktina ir kelia nerimą A.Anušausko pastangos Liustracijos komisiją padaryti visiškai nepriklausoma nuo Valstybės saugumo departamento, jo vadovų įtakos ir nurodymų. Dabartinei VSD vadovybei nepatinka Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto vadovo A.Anušausko pastangos kurti vyriausybinį Žvalgybos komitetą, kuriam priklausytų premjeras ir atitinkamų sričių ministrai. Minimas komitetas formuočia užduotis VSD ir kitoms specialiosioms tarnyboms ir kontroliuotų, kaip tos užduotys, vykdomas. Iš Prezidento aplinkos pasigirdo aimanų ir demagogiskų “ispėjimų”, kad A.Anušausko siūlomos naujovės kvepia diktatūra. Prezidentas V.Adamkus, iki šiol puikiai sutaręs su buvusių premjeru G.Kirkilu ir dabartine Valstybės saugumo departamento vadovybe, pareiskė, kad esąs prieš bet kokią VSD priežiūrą ir kontrolę, nes tai jam primena “diktatūros formas”...

Politologo V.Laučiaus nuomone, tokia V.Adamkaus pozicija tiesiog stebina, mat Prezidentas V.Adamkus manė, kad tokios institucijos kaip Valstybės kontrolė, Konkurencijos tarnyba – ne kas kita, kaip kažkokios misinės diktatūros formos... Kitaip tariant, viskai reikia palikti, kaip buvo iki šiol – palikti ramybėje Valstybės saugumo departamento, kad jis galėtų elgtis taip, kaip ipratęs ir niekieno nekontroliuojamas.

Prasidėjusios atakos prieš kandidatę į prezidento postą eurokomisarę Dalią Grybauskaitę, apie kurios rémių paskelbė TS-LKD, rodo, kad tai yra tik puolimo pradžia. Buvusieji valdžioje aiškiai išsigandę kandidatės pareiškimo, jog ji puikiai mato tam tikrų politinių jėgų norą ir siekį destabilizuoti padėti valstybę.

Jonas BALNIKAS

Įvykiai, komentarai

Nykstanti Rusija

Kai kurie politologai prognozuoja, kad 2015-aisiais, 2030-aisiais arba amžiu išpusėjus Rusija skils į šešias arba aštuonias valstybes, turėsiantių savo valiutą, atskiras sostines, vėliavas, diplomatus ir biudžetą. Sankt Peterburgas gali tapti Rusijos šiaurės vakarų dalies sostine. Šis darinys turi galimybų integruotis į Vakarus. Juk ne veltui caras Petras I būtent šiame mieste iškarto langą į Europą. Kitiems regionams pasiseks ne taip – jie pateks į gretimų šalių įtakos zoną. Tolimuojuose Rytuose karaliaus Kinija ir Japonija, Kamčiatkoje, Čiukčių autonominėje apygardoje ir Sibire – Jungtinės Valstijos. I atskirus regionus pavirs Pavolgis ir Šiaurės Kaukazas. Didelio pasirinkimo Rusija neturi, mano kai kurie politikos apžvalgininkai. Jos požeminių turtų atiteks arba Europai ir JAV, arba Kinijai, vis aktyviau besiskverbiančiai į Rusijos ekonomiką. Ar grėsmė, kad Rusija gali skilti, reali? Valstybės Dūmos pirmininkas Borisas Gryzlovas neseniai pareiškė, kad dabar ši grėsmė gerokai mažesnė nei buvo 2000 m. Tačiau JAV centrinės žvalgybos valdybos (CŽV) išslaptintame pranešime dėstoma kitokia nuomonė. Sovietmečiu mažai kas tikėjo panašiomis prognozėmis dėl SSRS likimo, bet kai tik parduotuvė lentynos ištūstėjo, tai ir įvyko.

Nykstanti Rusija

Vakarų ekspertai apie Rusijos skilimą kalba remdamiesi šios šalies demografinėmis problemomis. Net padidėjus gimstamumui ir pažabolius migraciją valstybės gyventojų skaičius vis tiek mažes ir amžiu išpusėjus nesieki 100 mln. Rusija pasidarys per didelė patiemis rusams. “Nykstanti Rusija” – taip šios šalies būklę įvertino JAV laikraštis “The Wall Street Journal”, o buvęs JAV diplomatas leidinyje “The Washington Times” rašė: “Rusijos demografinės tendencijos rodė, kad 2050 m. daugumą šios šalies gyventojų sudarys musulmonai.”

Zinomas JAV politologas Zbignievas Brzezinskis sakė, kad 21 a. JAV vystysis besinaudodamas Rusija ir ant Rusijos griuvėsių. Kai kurie Vakarų politikai, pavyzdžiu, buvusi JAV valstybės sekretorė Madlen Albright, atvirai sako, kad naftos ir dujų turtingas Sibiras yra viso pasau-

lio turtas. Šiaurės jūros kelias neva irgi nėra Rusija, nes ji nesugeba čia pastatyti uostą ir prieplauką. Visas pasaulis patiria daugybę nuostolių, nes laivai iš Atlanto vandenyno į Ramujį priversti plaukti ne per Arkties vandenyną, o per Sueco ar Panamos kanalus. Ir viskas dėl to, kad Maskva nespėja paskui sparčiai besivystantį pasaulį, stabdo progresą. Laikraštis “The Financial Times” rašė, kad Rusijos ekonomika per metus smuko 8,8 proc. Tai yra gerokai daugiau, nei buvo prognozuojama. Dar visai nesenai Rusijos vadovai kūrė ambicingus planus, įgalinčius sparčiai didinti bendrajį vidaus produktą. Nustatytos šešios prioritetinės plėtros kryptys (aviacija, kosmosas ir kitos), kiekviena jų tarsi lokomotyvas turėjo traukti pasukui save dar kelias gretimas ūkio sritis. Tačiau ekonomikos augimo laikais, kai į Rusiją plaukė milijardai dolerių, gaunami už naftą, šalis nesugebėjo pertvarkyti savo ekonomikos. Esant krizei to padaryti neįmanoma. Dolerių už naftą artimiausiais metais tikėtis neverta, bet stambūs ir brangūs projektais, tokie kaip žiemos olimpinės žaidynės Sočyje, laukti negali. Rusijai teks rūpintis olimpiados objektais, įvaizdžiu pasaulio akyse, o ne savo ekonomika ir darbo vietų kūrimu. Ką žada tokia politika? Užsituėsusią krizę, padidėjusių socialinę itampa, stiprėjančias separatistines nuotaikas.

Kasa sau duobė

Kai kuriais duomenimis, Vakarams Rusija ne tokia svarbi, nei buvo 1913 metais. Ji neturi įprastinės ginkluotės, kuri padėtų atremti agresiją. Kariuomenė, kaip ir visuomenė, keičiasi, mažėja ir degraduoja. Trijų ar keturių tankų perdavimas kuriam nors pasienio batalionui yra tikras įvykis, apie jį pranešama prezidentui. Kaip sajungininkė, Rusija irgi mažai ką domina. Kilus karui ji bus priversta griebtis brandulinio lagaminėlio, tačiau tokis scenarijus niekam neįreikalingas.

Po nedidelio pergalingo karo su Gruzija ir dujų konflikto su Ukraina Rusija kai kam atrodo galinga, kaip niekada anksčiau. Bet atsižvelgus į sunkią ekonominę padėtį ir Šiaurės Kaukazo karštusios taškus, kurių numalšinti iki šiol nepavyko, aiškėja, kad maištui tereikia mažos žiežirbos.

Parengta pagal spaudą

Partizanų generolo Jono Žemaičio-Vytauto 100-osios gimimo metinės

(atkelta iš 1 psl.)

1944 m. kovo 15 d. įstojo į gen.
Plechavičiaus vadovaujamą Lietuvos
vietinę rinktinę, paskirtas 310-ojo
bataliono vadu. Iki 1944 m. gegužės
mén. su batalionu buvo Seredžiaus
miestelyje, bet sužinojės, kad vokie-
čiai karius nori išgabenti į Vokietijos
teritoriją ir panaudoti priešlėktuvinė-
je gynyboje, pasitraukė. Grįžęs gy-
venti į tėvų namus, netrukus sužino-
jo, kad jo asmeniu domisi sovietų sau-
gumas. 1944–1945 m. žiemą pralei-
do slapstydamasis. Pavasarį, tėvų na-
muose apsilankius LLA nariams, ne-
dvejodamas sutiko stotį į LLA gretas,
davė priesaiką. 1945 m. birželį pasi-
traukė iš namų ir pradėjo partizano
kelią. 1945 m. paskirtas Žebenkšties
rinktinės štabo viršininku, vėliau –
šios rinktinės vadu. Savo ilgame kovos
už Laisvę kelyje Jonas Žemaitis turėjo
nemažai slapyvardžių: Vytautas, Da-
rius, Tylius, Mockus, Liudas, Matas.

1947 m. balandžio 9 d. žuvus pirmajam Kęstučio apygardos vadui, Lietuvos kariuomenės aviacijos kapitonui, Lietuvos partizanų vieningos vadovybės kūrimo vienam iš iniciatorių Juozui Kasperavičiui-Visvydai, gegužė apygardos vadu išrinktas Jonas Žemaitis. Jis tėsė Visvydo pradėtą vieningos partizanų vadovybės kūrimo darbą, drauge su bendražygiais kūrė pogrindžio centralizavimo naujaus pagrindais planus.

1949 m. partizanų vadų suvažiaus
vimo buvo išrinktas LLKS tarybos
predimumo pirmininku, pasirašė
1949 m. vasario 16 d. LLKS tarybos
Deklaraciją.

Netrukus pradėtas leisti periodinis vyriausiosios partizanų vadovybės leidinys. Laikraščio leidimo klausimą sprendė LLKS tarybos prezidiumo pirmininkas gen. Žemaitis-Vytautas, LLKS tarybos sekretorius Bartkus-Žadgaila, Prisikėlimo apygardos štabo viršininkas Liesys-Naktis ir LLKS Visuomeninės dalies viršininkas Šibaila-Merainis. Laikraščio pavadinimą – „Prie rymančio Rūpintojėlio“ pasiūlė Merainis. Jis ir vadovavo leidimo darbui. Leidinys išeidavo 10 egzempliorių tiražu, jį gaudavo vadovaujančios LLKS grandys. Jų uždavinys buvo leidinį dauginti ir platinti toliau.

Tik 1951 metais saugumui pavyko nustatyti, kad gen. Jonas Žemaitis slapstosi Raseinių ir Jurbarko rajonų sandūros miškuose. Ilgus kovos metus persekiotas sovietų saugumo, vyriausias Lietuvos partizanų vadą suimtas 1953 m. gegužės 30 d. 11 val. 15 min. savo bunkeryje Šimkaičių miško 46 kvartale, Jurbarko rajone. Operacijos metu gen. Žemaitis-Vytautas lengvai sužeistas. Kartu suimtos ir Elena Palubeckaitė bei Marijona Žiliūtė. Pas sulaikytuosius rasta čekiškas automatas, pistoletas „Walter“, 900 rublių, auksinė dantų karūnėlę, šovinių ir partizanų dokumentų. Operatyvinėje ataskaitoje pažymėta, kad bunkeris buvęs gerai užmaskuotas. Partizanų generolo Jono Žemaičio asmens apsaugai vadovavo partizanas Juozas Palubeckas-Simas.

gimės 1915 m. dabartiniame Jurbarko rajone. Nuo 1947 m. vasaros iki sulai-kymo 1953 m. gegužės 23 d. Simas vadovavo Kęstučio apygardos Mindau-go partizanų būriui. Nuo 1951 m. jo būrio veikimo teritorijoje slapstėsi LLKS prezidiumo pirmininkas gen. Jonas Žemaitis-Vytautas. 1951 m. pagalbon pasitelkė savo seserį Eleną, partizanų ryšininkę nuo 1945 m., 1952 m. pavasarį – ir Marijoną Žiliutę. Marijona Žiliutė-Eglutė, gimusi 1906 m. dabartiniame Šakių rajone, ryši su Žemaitijos partizanais palai-kė nuo 1945 m. – dirbdama medici-nos seserimi Jurbarko tuberkuliozės ligoninėje rėmė juos medikamentais. Kurį laiką gyveno partizanų būryje, teikė medicinos pagalbą sužeistiesiems. Dėl prastos sveikatos iš būrio pasitraukė ir slapstėsi iki 1952 m., kol buvo pa-prašyta slaugyti gen. Joną Žemaitį.

1953 m. birželį suimtasis Jonas Žemaitis iš kalėjimo Vilniuje „derybų tikslu nukreiptas į SSRS MVD, kur nuo ketinimo padėti MVD organams atsisakė, todėl 1953 m. liepos 14 d. SSRS MVD jo areštą įformino.“ Byla LSSR MVD perduota 1953 m. rugpjūčio 25 d. Nuosprendis: gen. Jonas Žemaitis-Vytautas, priesaikos nesulaužęs Lietuvos karys, nuteistas sušaudyti (su turto konfiskacija). Palubeckas-Simas taip pat nuteistas sušaudyti. Marijona Žiliutė ir Elena Palubeckaitė nuteistos kalėti Sibiro lageriuose po 10 metų. Iš nuteistųjų teismo sprendimu nutarta išeškoti teismo išlaidas: po 1167,20 rublių iš kiekvieno.

Netrūko negandų ir asmeniniame partizanų Generolo gyvenime: 1946 m. vasarą Kaune mirė Jono Žemaičio žmona Elena. Sūnaus Laimučio globėja tapo tuo metu Kaune gyvenusi mokytoja Ona Žiaunytė-Liubinavičienė. Laimutis su globėja apsigyveno Šiauliucose. Čia jis jau buvo nebe L.Žemaitis, bet L. Liubinavičius – tikrąją pavardę susigrąžino tik Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę. Jono Žemaičio tėvas mirė 1952 m., motina

gyveno Laugalių invalidų namuose. 1951 m. gruodžio pradžioje Joną Žemaitį ištiko insultas, 1952 m. sausio mėn. LLKS prezidiumo pirmininko pareigas dėl ligos vykdyti nustojo. Jas vėl pradėjo eiti 1953 m. pavasarį, likus nedaug laiko iki suėmimo.

Įvertintas aukščiausiu valstybiniu lygiu: 1997 m. vasario 14 d. LR Prezidento dekretu Jonui Žemaičiui suteiktas Vyčio Kryžiaus I-ojo laipsnio ordinis (po mirties), 1998 m. sausio 26 d. LR Prezidento dekretu jam suteiktas dimisijos brigados generolo laipsnis. 1998 m. lapkričio 20 d. Lietuvos karo akademijai suteiktas generolo Jono Žemaičio vardas.

**Elena MARKUCKYTÈ,
Donatas PILKAUSKAS**
Panėvėžio kraštotoyros muziejuς

Svajonė – pastatyti paminklą Kalvarijos tremtiniams

(atkelta iš 2 psl.)

Rinkimų nelaimėjau, tad ryšiai tą kart su konservatoriais glaudžiau ne užsimenzgė. Tačiau išstraukti į visuo meninę politinę veiklą man maloniai pasiūlė LPKTS Marijampolės apskrities koordinatorius Vytautas Raibikis, kuriam esu dėkinga iki šiol”, – paskojo B.Kažemėkaitė.

Iš pradžių tapusi LPKTS rėmėja galiausiai ji tapo veiklia šios organizacijos nare. Jau 2000 m. LPKTS jai pasiūlė savo sąrašuose kandidatuoti savivaldos rinkimuose ir ji buvo išrinkta į Kalvarijos rajono savivaldybės tarybą. Tuo pačiu metu jai vis didesnis pasitikėjimas buvo rodomas LPKTS narių: ji tapo ir valdybos, ir tarybos nare.

2004 m. dviem politinėms partijoms – LPKTS ir konservatoriams – susijungus į vieną jungtinę partiją, baigiantį 25 d. į vieną skyrių susijungimą ir Kalvarijos buvę politiniai kaliniai iš tremtiniai su konservatoriais. Naujam TS skyriui vadovauti vėl patikėta Birutei Kažemėkaitei. Aktyvioji politikė ir toliau kandidatavo LR Seimo rinkimuose 2004 ir 2008 m. 2004 m. ji garbingai pralaimėjo politikos seniūnuviui iš socdemų vadovybės Juozui Olekui, o TS partiniame rinkimų sąraše, kaip pati sako, likusi "už brūkšnio" – jos pavardė liko pirmoje vietoje tarp nepatekusiujujų į Seimą iš partinio sąrašo. Ir praėjusių metų rinkimuose ji liko trečioji: iki Seimo naricijos mandato jai pritruko kelių šimtų balsų. Tačiau ir šie apmaudūs pralaimėjimai "vos per plauką" neatėmė optimizmo ir noro dirbti politinį darbą. Tėvynės sajungai susijungus su Lietuvos krikščionimis demokratais ji vėl išrinkta jungtinio Kalvarijos skyriaus pirmininke.

Paklausta, kokia apskrityies viršininko atsakomybė, B.Kažemėkaitė aiškino, kad dabar ji atsakinga už vi-sas Vyriausybei pavaldžias įstaigas ap-skrytyje, puoseleja etninę kultūrą, vyk-do valstybinę statybų ir žemėtvarkos priežiūrą, skirsto regioninei plėtrai skiriamas Europos Sajungos lėšas ir kita.

"Marijampolės apskritis – viena mažesnių. Tai – pasienio apskritis, besiribojanti su dviem valstybėmis: Lenkija ir Rusija. Jai priklauso Vištyčio regioninis parkas. Iš čia kilę J.Basanavičius, V.Kudirka, J.Basanavičiaus sodyba sulaukia 60 tūkst. lankytojų per metus. Iš Valstybės turto fondo atgavome Paežerių ir Gelgaudiškio dvarus. Vienas jų – trečias pagal dydį Lietuvoje. Paežerių dvare vyksta intensyvus kultūrinis gyvenimas", – teigė B.Kažemėkaitė.

Apskrities viršininkė pasakojo, kad pradėjusi eiti pareigas radusi daug įvairiausią pažeidimų: neleistiną statybų, be leidimų renovuotų namų. Nueinanti kairiuųjų valdžia į valstybės tarnybos atsakingus postus priėmė nekompetentingų žmonių. Todėl teko priimti nepopuliarių, bet reikalingų sprendimų kadrų klausimais. Teko ir "gesinti gaisrus", susitikus su

streikuojančiais, reformomis nepatenkintų atliekų tvarkymo įmonių darbuotojas. Tačiau naujoji pareigūnė kupina ryžto ir optimizmo. Apibendrindama naujų darbų pradžią ji pareiškė nieko nebijanti: "Už manęs nesztovi jokios „struktūros“ ar interesų grupės. Mano rėmėjai – buvusių politinių kalinių ir tremtinių organizacija. Jai dėkoju už pasitikėjimą, už savo, kaip politikės, karjerą. Stengiuosi ju neapvilti.

Nors pradėjus eiti atsakingas pareigas darbotvarkė įtempta ir turininką, B.Kažemėkaitė ir toliau dirba LPKTS darbus, generuoja naujas idėjas, stengiasi propaguoti buvusių politinių kalinių ir tremtinių vertybes. Balandžio 1 d. kartu su V.Raibikiu rengiasi konferencijai, skirtai apskribties istorijos mokytojams, tvirtindama, kad norinti, jog LPKTS nudirbtį darbai būtų žinomi. Tačiau didžiausiai svajonė – pastatyti Kalvarijos bažnyčios šventoriuje kryžių – paminklą vienems Kalvarijos savivaldybės tremtiniams atminti. Sis paminklas, pasak jos, apvainikuotų 10 metų darbą.

“Surinkome ir savaitraštyje „Kalvarijos kronika” aprašėme visų dar likusių gyvų tremtinių istorijas. Per dešimtmetį suradome daugiau nei 150 tremtinių. Visą surinktą medžiąga perdavėme viešajai Kalvarijos bibliotekai. Ir štai jau trejus metus puose-lėjame idėją pastatyti ažuolinį kryžių įems atminti. Ažuolą jau turime. Tikimės, kad Birželio 14-ajai kryžius “Už Kalvarijos tremtinius” bus baigtas. Ketiname ji pastatyti Šv. Merge-lės Marijos vardo parapijos bažnyčios šventoriuje, Kalvarijoje”, – pasakojo nenuilstanti Marijampolės apskrities viršininkė.

Ilgametis LPKTS vadovas Povilas Jakučionis, paklaustas, kaip vertinantis LPKTS narę B. Kažemėkaitę, atsakė lakoniškai, tačiau palankiai: "Ją vertinu labai teigiamai, kaip turinčią organizacinių gabumų ir labai darbščią. Ji aktyviai dalyvauja tiek LPKTS, tiek TS veikloje. Ne tik Kalvarijoje, kur ilgus metus vadovauja poskyriui, bet ir Aukštaitijoje, iš kur yra kilusi. Kai Birutė atėjo į Kalvarijos skyrių, iš karto tapo lydere, skyrius suaktyvėjo, jų organizuojami gražūs renginiai. Keliaujant Partizanų takais teko pastebėti, kad jos vadovaujamas skyrius gražiai tvarkosi, atliktas ženklus darbas įamžinant kovotojų už Lietuvos laisvę atminimą. Ši politikė nuo eilių skyriaus narės užaugo pamažu. Dabar ji – aktyvi LPKTS ir TS narė. Kaip LPKTS tarybos ir valdybos narę galiu apibūdinti esant organizacijai?

tā ir darbščią, dabar ji net pirmininkauja posēdžiams. Tai, kad laimēti Seimo rinkimuose jai mažai pritrūko, parodo, kad ja žmonės pasitiki. Dabar jai patikėtos labai svarbios Marijampolės apskrities viršininko pareigos. Tikiu, kad ji susitvarkys, ir linkiu sėkmės šiose labai atsakin-gose pareigose”.

Ingrida VĖGELYTĖ

2009 m. kovo 13 d.

Laisvės kovotojas Radvila

(atkelta iš 1 psl.)

Pelnęs aukštųjų vadų pasitikėjimą

Vienos ankstesnės apklausos metu Radvila buvo paklaustas, koks jyvnis ar asmuo iš okupacijos ir pogrindinės veiklos jam labiausiai įsiminė. Jis atsakė šitaip: „Pagal užimamas pareigas daugiausia teko bendrauti su Laisvės kovos sajūdžio vadais. Mane, jaunuoli, stebino vadų asmenybės, jų ryžtingas, pasiaukojamas darbas kovoje su okupantais ir Tėvynės išdavikais. Tai – amžiną atilių BDPS prezidiumo pirminkinas Vincas Seliokas-Gintautas, Tauro apygardos vadai Zigmantas Drunga-Mykolas, Jonas ir Antanas Baltūsis-Žvejys. Žuvus Mykolui Jonui, Gintautas ir Žvejys tarėsi, kaip reikėtų sudaryti vieną bendrą visos Lietuvos ginkluoto pasipriešinimo vadovybę, vadovaujantis neabejotinomis moralinėmis nuostatomis. Telydi juos amžina garbę.“

Lietuva klestės be apsišaukelių „gelbėtojų“

Į kitą klausimą – kokią matote ateities Lietuvą? – Kazys nedvejodamas atsakė: „Tikiu, kad nepriklausoma Lietuvos valstybė taps klestinčia, laisva, darnios demokratijos šalimi be apsišaukelių „gelbėtojų“, be apsimetėlių politikierii, be visokio plaukotautos išdavikų. Su melu, klastomis, apgaule mums ne pakeiliu. Noriu tikėti, kad mūsų Tėvynė jau niekada nepatirs okupacijos ir genocido kančių pasikartojimo. Vardan tos Lietuvos vienybė tezydi!“

Radvila 1947 m. birželio 12 d. pateko į čekistų pasalą, buvo sužeistas ir suimtas. Tada teko minti skaudžius gulago kelius, patirti alkį, šaltį, kankinimus ir patyčias. Kazimieras-Radvila dvasia niekada nepalūžo. Šiandien iš Tauro apygardos štabo pareigūnų tėra išlikęs tik jis vienas – nuseklus Laisvės kovotojas, veikęs prieš nacionalsocialistinių ir komunistinių totalitarinių režimų vykdomą genocido politiką.

Belieka pasveikinti Laisvės kovų veteraną Kazimierą Radvilą garbingo jubiliejaus – 85 metų – proga ir palinkėti šviesią dieną mūsų laisvoje, stiprėjančioje Tėvynėje.

Edmundas SIMANAITIS

Jaunystės spalvos

Malonu prisiminti vaikystę, nors ir skaudi ji teko. Buvo antra praėjusio amžiaus trečiojo dešimtmecio pusė. Mūsų šeima gyveno Panevėžio apskrityje, Šeduvos girininkijoje. Tėvelis Jonas Šapoka dirbo girininku, mama Vincė Šapokienė mokytoja. Buvo dar ir senelis Juozas Šapoka. Jis jau buvo sulaukęs per 80 metų. Mes – trys maži vaikai. Senelis anksčiau gyveno prie Utenos, Grybelių kaime, vienkiemje, turėjo 12 hektarų žemės, nelabai geros, bet jeigu žemę mylėsi, ji skolinga nelieka. Šapokų šeima pagal tuos laikus buvo nedidelė: žmona, duktė Ona, du sūnūs – Jonas ir Adolfas.

Ona buvo vyresnė už brolius, jos likimą lémė Pirmasis pasaulinis karas. Artėjant vokiečiams Ona Šapokaitė pasitraukė į Rusiją. Čia ją lemtis visaip blaškė, – papuolė net už Uralo, į Omską, paskui negalėjo grįžti į Lietuvą, ten ir gyveno. Vyresnysis sūnus Jonas (mano tėvas) išsimokė miškininku ir gavo paskyrimą į Šeduvos girininkiją, buvusią Kurklių kaime. Alfonsas, višu jauniausias, buvo gabus mokinys, ypač gimnazijoje. Labai domėjos istorija. Bagues gimnaziją įstojo į Kauno universitetą.

Šapokų ūkis buvo labai gražioje vietoje. Pro šalį vingiavo krūmais apaugęs upelis, ten Jonas su Adolfu gaudydavo ne tik žuvis, bet ir vėžius. Abu vaikai buvo darbštūs ir nuo vaikystės padėdavo dirbtį ūkyje. 1916 metais Šapokų šeimą užgriuvo nelaimė – nuo plaučių uždegimo mirė Juozas Žmona, Onos, Jono ir Adolfos mama. Teko viskų tvarkyti vyriškomis rankomis, todėl Jonas su Adolfu išmoko dirbtį ir moteriškus darbus. Juozas Šapoka ūkininkavo iki 1934 metų. Kai sukako 78 metai, Jonui ir Adolfui pritariant, jis išnuomojo savo gražiai sutvarkytą nedidelį ūkelių ir persikelė gyventi pas sūnų Joną į Šeduvos girininkiją, aišku, nežinodamas, kad tuo pasiraše ištremimą į Sibirą.

Juozas Šapoka, nors ir labai darbštus ūkininkas, vienas ūkį tvarkyti nebūtu sugebėjęs, jei ne sūnūs. Iki 1928 metų abu broliai vienodai padėdavo dirbtį ūkyje atostogų ir švenčių parvažiavę. Nuo 1927 metų, kai Jonas vedė, daugiau dirbtį teko Adolfui.

1929 metais Adolfas baigė universitetą. Išsėdamasis Grybeliuose pas tėvą, padėdavo dirbtį ūkyje ir dar, kaip senelis pasakojo: „Kažin ką iš ko vertė“. 1930–1932 metais Adolfas, gavęs stipendiją, stu-

Šapokų šeimos odisėja

dijavo Prahoje ir Stokholme.

Atsimenu įvyki, apie kurį dėdė Adolfas pasakojo būdamas pas mus. Prahoje kartu sujuo studijavo daugiau lietuvių. Vienas kitos šalies stipendininkas pasiteiravo, iš kur dėdė ir kiti jo bičiuliai kile. Kai jam atsakė, kad iš Lietuvos, jis paklausė: „Kur yra tokia valstybė, turbūt ji plaukinė, kad neteko nieko girdėti“. Aišku, dėdė ir kiti lietuvių įsižeidė ir išdėstė pamoką apie savo šalį. Po to kolegos atsiprašė. Iš Prahos dėdė rašė: „Kaip čia gražu, bet Nemuno krantai vis tiek gražesni...“

vo kartu, sukardavo iki 20 kilometrų. 1939 metais dėdė Adolfas atostogas praleido jau su žmona. Vedé būdamas istorijos mokslo daktaru. Bet vis tiek netinginiavo, šienauavo, padėdavo atlkti kitus ūkio darbus. Išvažiuodami džiaugėsi, kad atostogas praleido labai gerai, kad būtinai dar atvažiuos. Bet nebuvo lemta tiems žodžiams išspildyti...

Kartą tėvelis, važiuodamas į Kauną darbo reikalais, nusivežė ir mane pas dėdė į svečius. Tėvelis miestą buvo užimtas, tad Kauną aprodė dėdė Adolfas, bet prie Karo

žių, bendras svoris – ne daugiau 150 kilogramų. Vėliau atvažiavo mašina, visuose keturiuose kėbulo kampuose sedėjo ginkluoti kareiviai, kabinėje – pažstamas Šeduvos komunistų atstovas. Jam, matyt, buvo išsidu žūrėti, kaip tautiečiai, dar ir pažstamini, su mažais ryšliukais iškeliauja galbūt negrižtamai. Mašina mus nuvežė į Labos geležinkelio stotį, kur stovėjo parengti jau netušti gyvulinių vagonai. Žmonės, tylėdami lipo į vagonus, bet ašarų nerodė. Popiet vagonus pakrovė ir, vyriausybei buvo galima pranešti, kad Šeduvos valsčius planą įvykdė.

Vagonai Labos stotyje stovėjo iki nakties ir tik tada sąstatas buvo nutemptas į Panevėžio cukraus fabriko teritoriją. Išaušo sekmadienis, birželio 15 diena. Mums su tėveliu iš cukraus fabriko leido atsinešti vandens. Tėvelis dar nežinojo, kad paskutinę dieną mato savo žmoną, tėvą, vaikus. Vagone jis juokavo, pasakojo anekdotus, sakė, kad nieko baisaus, gyvensime ir ten. Vakare atėjo kareiviai ir tėveli išsivedė. Mama verke, prase, kad paliktu. Daugiau tėvelio nematėme...

Apie brolio šeimą ir tévo, sulaukusio 85 metų, ištremimą į Sibirą, Adolfas Šapoka sužinojo po kelių dienų, tačiau nežinojo, kad broli atskyre nuo šeimos, kad brolio žmoną su trimis mažais vaikais ir jo tėvą nuves į Barnaulo miestą.

Mus apgyvendino palapinėse. Po poros savaičių lietuvių lagerį apsupo NKVD darbuotojai, iškratė ir viską, ką rado geresnio, net drabužius, atėmė. Kaip gyventi, ką valgyti, apie tai niekas negalvojo, išskyrus pasmerktuosius. Tėvą kartu su kitaivis vyrais, atskirtais nuo šeimų, nuvežė į Krasnojarsko kraštą, „stančią Rešoty“, kur už 20 kilometrų miškuose jų laukė barakai, aptverti spygliuota tvara, sunkūs miško darbai ir menkas valgis. Atvežtieji beveik visi buvo pasmerkti mirti nuo pažeminimo, bado, išniekinimo. Iš 2 tūkst. 300 lietuvių liko mažiau nei du šimtai. Jonas Šapoka mirė 1941 metų liepos mėnesį.

Kad esame našlaičiai, sužinojome tik 1942 metų birželio mėnesį, nes nei šeimos nežinojo, kur nuvežė vyrus, nei vyrai nežinojo, kur nugabeno šeimas. Gyvenome palapinėse, kol pradėjo šalti ir rytais sustingdavo vanduo. (keliamas į 6 psl.)

Iš kairės: Juozas Šapoka (Adolfo ir Jono tėvas), Algirdas Šapoka (šio str. autorius), Vincenta Šapokienė (Jono žmona, autoriaus mama), Jonas Šapoka (autoriaus tėvas, Adolfo brolis), Jono sūnūs Vytautas ir Adolfas (istorikas) Šapokos Nuotrauka iš asmeninio albumo, daryta apie 1938 metus.

Kai senelis išnuomojo ūkį ir persikelė gyventi pas mus, į girininkiją, Adolfas, važiuodamas atostogų arba švenčių, bilieta pirkdavo ne į Uteną, bet į Šeduvą. Dėdės atvažiavimas būdavo visiems malonus, mes, vaikai, irgi labai jolaukdavome. Dėdės atvažiavimas dovanų, kartą atvezė žaidimą „Kroketas“, išmokė mus žaisti. Vakarais arba sekmadienį žaisdavo ir suaugusieji.

Važiuojant į Šeduvos girininkiją per Prastavonių kaimą, nuo vieškelio per mūsų žemę vedé siauras keliukas. Kai prie to keliuko būdavopasėti rugiai, jie augdavo gržus, dėdė labai megdavovo vakarais čia pasivaikščioti. Jis sakydavo: „Jonai, rugius sėk tik prie keliuko“. Kai tėvelis eidavo apžiūrėti girininkijos miškų, dėdė mielai keliauda-

Šapokų šeimos odisėja

(atkelta iš 5 psl.)

Tada perkėlė į nebaigtus statyti barakus, ten nebuvu net krosnių.

Šalome iki gruodžio mėnesio, kol vėl atvažiavo mašinos ir nuvežė į geležinkelio stotį, suvarė į gyvulinius vagonus, parą gabeno geležinkelio, vėliau susodino į atvirus kėbulus – 35 laipsnių šaltyje naktį vežė dar 70 kilometrų. Adolfą tėvui buvo 85 metai, brolio dukreli – dveji metukai. Argi papasakosi apie tokią kelione... Šį kartą mus vežė į pagal Sibiro platybes nedidelį mišką: į vieną pusę 25 kilometrai, į kitą – 90 kilometrų. Čia buvo galima rogutėmis iš miško parsivežti malukų ir pasikūrenti krosnelę. Maisto stoka, šalčiai, Tėvynės ilgesys palaužė senelio sveikatą. Organizmas émė silpti, ir Juozas Šapoka, visą gyvenimą sähiningai dirbęs, užauginęs tris vaikus, pasirūpinęs jų mokslu, nesužinojęs apie sūnaus Jono mirtį, 1942 metais balandžio mėnesį, dar nenutirpus sniegui, užmerkė akis. Palaidojome senelį sventime Altajaus krašte, Ustjpristanio rajono 67-ame miško kvartale. Iš lietuvių, kentėjusių toje gyvenvietėje, jis buvo pirmoji auka.

Apie tai, kad mirė tėvas ir brolis, o brolio žmona V. Šapokienė, su vaikais iškentėjusi tiek vargo ir pažeminimo, 1947 metais slapta grįžusi Lietuvon ir už kelerių metų su vaikais vėl buvo išvežta į Sibirą, Adolfas Šapoka sužinojo jau būdamas Kanadoje, Toronto mieste...

Pirmą jo laišką mūsų šeima gavo 1958 metais. Adolfas rašė: "Mano brangiosios, mes visi labai pradžiugome, pagaliau sulaukę nors trumpo jūsų laiškučio. Kaip gaila, kad taip trumpai parašete, net nepapaskojote, ką veikete, ar seniai grįzote ir kodėl ne visi grįzote. Ar Vytas su Algiu nenorejo, ar negalejo? Ar Danutę mokosi? Man atrodo, jai turėtų būti apie 19 ar 20 metų. Bet mokslo turbūt gerokai susitrukdė. Broliai tai gal ir visai liko be mokslo, nes juk jų mokymosi metai sutapo su didžiausiomis audromis. Vargšai berniukai." Jis netikėjo, kad nieko nepaisydami visi Šapokų vaikai baigė aukštąsias mokyklas.

Apie savo tėviškés likimą Adolfas rašė: "Indomu, ar dar radote ką nors Kurkliuose? Juozas rašė, kad buvote Grybeliuose. Gal girdėjote, kad tie žmonės taip pat išvykę į kelionę, o mūsų trobų ir vietą jau užarta. Praeitą vasarą buvo iš Omsko atvažiavusi ten sesuo,

bet jau nieko nerado."

Suprantama, brangus buvo Adolfui tas mažas Lietuvos kampus, upelis, tropas. Brangus jis ir man. 1987 metais su šeima buvome nuvažiavę į Grybelių kaimą, bandėme surasti bent ką nors, kas primintų sodybos žymes. Vietos gyventojai tik ranka parodė: "Štai ten, prie upelio." Mėlioracija sunaikino ne vieną tokią sodybą, kur dabar būtų galima pakabinti lentą su užrašu, kad "Čia gimė..."

Iš laiško, gauto 1960 metais, galima suprasti, kad Adolfas domėjos Lietuvą: "Kas dabar Lietuvoje dedasi ir koks gyvenimas, mes nusimanome iš laikraščių, kuriu iš Lietuvos gauname gal 15 ar 20, net nežinau. Deja, gauname nelabai reguliarai. Žinoma, visus prenumeruoju, veltu gauname tik "Tėvynės balsą", kurio jūs ten neskaitote, jis mums, išeiviams, skirtas. Iš tos spaudos daug sužinome, bet labai retai ką iš pažįstamų ten užtinkame."

Adolfas ieškojo ryšių su Lietuva, skaitė spaudą, domėjosi visais laikraščiais ir žurnalais. Apie kokiąjo antitarybinę veiklą enciklopedijoje rašo B. Dundulis? Gal antistalinistinė? Ką reiškia apibūdinimas "burž. istorikas"? Kaip enciklopediją suprasti: Žymiausio Liet. burž. istoriografijos apibendrinamo veikalą "Lietuvos istorija" (1936) vienas autorius ir redaktorius". Kam tada šią istoriją leidžiame milžinišku tiržu? Istorija negali būti nei buržuazinė, nei komunistinė, nei kitokia, tik teisinga arba neteisinga, tokia, kokia buvo arba sugalvota. Ką padarysi, žmonės imasi visokių priemonių, kaip kitus pažeminti, bet daugiausia tokiai atvejais pažemina save.

Apie savo gyvenimą Kanadoje Adolfas rašė: "Tikiuosi, kad rasit laiko placių parašyti, ypač apie tai, kaip likote našlaičiai ir kur Jonas bei tévelis palaidoti. Įsivaizduojam, kiek vargo Vincei, likus su mažais vaikais. O miela buvo girdėti, kad vis dėlto esate sveiki. Kaip daug žmogus pakelia! Mums taip pat teko daug patirti. Dabar, žinoma, gyvename gerai. Bet mes per seni atsiradome šiam kraštę, tad įsigyventi jau nebegalime, tik sočiai pragyventi. Šiaip taip laikomės, ir tiek. Aldutė mokosi, šiemet turėtų baigti gimnaziją ir rudenį pradėti studijas. Jei mes pajēgsime ją išmokyti, tai ir bus pasiekta mūsų tikslas. Jei sveiki būsime ir galėsime abu dirbtį dar

bent 6 metus, tikimės, kad tai pasiseks, ji mokosi neblogai. Tik bėda, kad mes jau braškame. Savo specialybėse čia dirbtį negavome, tai tenka visko imtis ir daug ką teko dirbti." Dėdė domisi, kur palaidoti brolis, tévelis. Kur palaidotas senelis aš rašiau, o ten, kur palaidotas Adolfo brolis, mano tévelis, tik 1962 metais buvau nuvažiavęs. Man labai tiksliai nubraižė planą, paaikiškino, kaip nuo Rešotų geležinkelio stoties nueiti į buvusijietiui kalinimo lagerį, vienos ten buvęs lietuvis, pavarde Trinkūnas (jo žmona ir vaikai su mumis 1941–1947 metais kartu gyveno Sibiro miškuose). Viskas brėžinyje buvo taip tiksliai išdėstyta, kad aš radau ir tą baraką, kuriame buvo kalinamas ir mirė tévelis, ir tą vietą, kur jis ir kiti lietuvių palaidoti. Vaizdas toks: iškirsti miškar ir apgruvię barakai. Visa, ką aš galėjau padaryti, tai parvežiau žemės nuo kapų.

Dėdė savo laiške rašė: "Kaip daug vis dėlto žmogus pakelia". Bet jo širdis neišlaike tokios gyvenimo dramos: Sibiro platybėse palaidoti brolis, tévelis, pats – išeivis, atitrauktas nuo mylimo krašto, darbo dėl Lietuvos. 1961 metų kovo 9 dieną jis išėjo į gatvę kastuvu pavalyti sniego ir daugiau pats negrižo namo. Adolfas Šapoka nuo širdies smūgio mirė Kanadoje, Toronte.

Malonu, kad lietuvių tau ta ivertino "Lietuvos istoriją", išleistą 1936 metais, ilgam uždraustą ir vėl grįžusią į mūsų gyvenimą. Vienas iš šio veikalo autorius ir redaktorius buvo mano dėdė Adolfas Šapoka. Metai bėga, ir tas audringas, tragiskas lietuvių tau tos laikotarpis, kuriame gyveno Adolfas Šapoka, tapo istorija. Kaip jis bus ivertintas?

Kad pasmerktos 1941–1952 metų deportacijos, oficialiai pasakyta Lietuvos Vyriausybės. Pripažinta, kad 1941 metų deportacija daug lėmė įvykius Lietuvoje pokario metais. Bet kodėl niekur neatsispindi tų metų Lietuvos Vyriausybės pozicija, neįjungi tiesiai iš Maskvos buvo nurodyta, ką deportuoti ir kiek deportuoti? Kodėl dabar, viešumo laikais, bijome apie tai kalbėti: ar Vyriausybė buvo prieš, ar už deportaciją? Ar tik iš šalies žūrėjo, kaip mus kišo į gyvulinius vagonus – vyrus, moteris, senelius, vaikus ir dar negimusius, bet jau pasmerktus gimti tremtiniais.

Algirdas ŠAPOKA
"Kultūros barai", 1998 m. Nr. 8

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Vytautas Damanauskas

1926–2009

Gimė Kubiliūnų k., dabartiname Radviliškio r. (buvo Kėdainių aps.). Mokėsi Grinkiškio gimnazijoje. 1949 m. areštotas, tardytas Vilniaus MGB, kaltintas dalyvavimu LLA veikloje slapyvardžiu Artotojas. Maskvos ypatingojo positarimo nuo teistas 10 m. lagerio ir 5 m. suvaržant pilietines teises. Iki 1956 m. kalėjo Rudniko Džezkazgano lageriuose. Grįžusiam į Lietuvą jam buvo trukdoma įsibartinti, bet būdamas sähiningas, tvarkingas, kūrybingas, greitai nusipeilnė aplinkinių pagarbos. Sukūrė šeimą, užaugino sūnų ir dukterį, sulaukė vaikaičių. Prasidėjus Atgimimui Vytautas prisidėjo išskaitant Baisogalos apylinkės durpynuose rezistencijos metais nukankintų partizanų ir jų rėmėjų palaiką. Buvo Parlamento gynėjas.

Palaidotas Baisogalos kapinėse.

Užjaučiame žmoną, sūnų ir dukterį su šeimomis.

LPKTS Radviliškio filialas

Ramutė Filomena Urbanavičiūtė

1931–2009

Gimė Raseinių r. Pašatonui k. daugiauvaikėje ūkininkų šeimoje. 1944 m. po antros sovietų okupacijos brolis įsitraukė į partizaninį pasipriešinimą okupantui. Tėvus su trimis dukterimis 1949 m. ištremė į Irkutsko sr. Taišetor. Suetichos Birusinsko miestą. Po trejų metų tėvas mirė. Liko ligota motina su dukterimis. Norėjo grįžti į Lietuvą, bet neturėjo sąlygų – sūnus jau buvo vedęs ir gyveno Irkutske, be to, Lietuvoje niekas nelaukė.

Ramutė Filomena žuvo tragediškai.

Palaidota Biriusinsko kapinėse.

Užjaučiame sūnų, seseris Danutę ir Zosę bei artimuosius.

Ališauskų, Bitvinskų šeimos ir Monika Kačiušienė

Adomas Lapėnas

1914–2009

Gimė Rekūcių k., Švenčionėlių r. Prieš Antrajį pasaullinių karą Adomas tarnavo okupacinié lenkų kariuomenėje. 1941 m. buvo subūrės kaimo jaunimo grupę ir ją apginklavęs. Padėjo išlaisvinti tą kraštą nuo čekistų likučių. 1944 m. vėl užėjus sovietams Panevėžyje gavo pasą Stasio Kuprio vardu – taip išvengė represijų. Prasidėjus Atgimimui aktyviai dalyvavo visuose renginiuose. 1998 m. įkūrė Sv. Kazimiero draugiją, savo lešomis pradėjo leisti laikraštį „Katalikų žinios“, pats vežiojo jį po parapijas ir dažnijo nemokamai. Adomui suteiktas kario savanorio statusas.

Palaidotas Rasų kapinėse.

1941 m. birželio sukilimo dalyviai, buvę draugai ir bendražygiai

Algirdas Košuba

1960–2009

Gimė Komijoje, Intos mieste, politinių kalinių šeimoje. Tėvai, atlikę baumę, čia gyveno tremtyje. 1972 m. šeima grįžo į Lietuvą, apsigyveno Kėdainiuose. Algirdas mokėsi Mikalojaus Daukšos vidurinėje mokykloje. Neslėpė patriotiškumo ir kai kurie jo poelgiai atkreipė KGB dėmesį. Algirdui buvo užkirstas keliai stoti į aukštąjį mokyklą. 1981 m. baigė automechanikų kursus, dirbo autoūkyje, Kėdainių MSV.

Palaidotas Kėdainių Kauno gatvės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame mamą, gimines ir artimuosius.

LPKTS Kėdainių filialas

Bronislava Gulbinaitė-Pocienė

1928–2009

Gimė Paperbų k., Baisogalos valsč., ūkininkų šeimoje, auginusioje tris sūnus ir dvi dukteris. Vienas brolis buvo partizanas, Bronislava – ryšininkė. Jai suteiktas Laisvės kovų dalyvės statusas. Buvo aktyvi LPKTS narė.

Palaidota Radviliškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyra ir giminės.

LPKTS Radviliškio filialas

2009 m. kovo 13 d.

Trilogija apie mokslą per lauką, pilną kliūčių

Verba volant, scripta manant (Žodžiai nuskrenda, kas parašyta, išlieka, – lot.). Tai knygų serijos „Sibiro Alma Mater“ moto. Jose pasakoja ma apie mūsų tautiečius, kuriems teko siekti mokslo aukštumą ypač sunkiomis pokario metų sąlygomis: Sibiro tremtyje, atsidūrusiems į kalėjimą lageriuose arba karau drū nublokštiems į Vakarus. Tai jaunesnioji represuotų arba persekiotų asmenų karta. Jiems teko nutraukti mokslus Tėvynėje ir tik nedaugeliui iš jų didelio ryžto dėka pasiekė nugalėti ne tik būties sunkumus, bet ir okupacinių organų kliūtis, dažnai prasilenkti su noru igyti išsvajotą profesiją ir siekti mokslo svetur.

Pirmoje šio leidinio knygoje (2005 m.) – liudijimai absolventų, daugiausiai bėsimokinusių Sibire ir Komijoje, antroje (2007 m.) – tematikos ribos praplėstos ir papildomai publikuojami buvusių partizanų, pasitraukusių į Vakarus, prisiminimai,

taip pat dabartinių Druskininkų, Šiaulių ir Šilutės rajono vidurinių mokyklų moksleivių – nugalėtų konkurse „Noriu būti Lietuvos šviešuoliu“ – rašiniais.

Arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, palydėdamas šio leidinio pirmą tomą, rašė: „Sibiro Alma Mater“ – knyga vaikams ir jauniui, į gyvenimą ateinantiems ir mąstantiems su juo atsi sveikinti, nes visiems iki pasutinio atodūsio Žemėje reiki augti dvasia – mokytis ne savanaudiškai mylėti, būti stipriems ir nugalėti iškilusias negandas, visada būti pasruosuotų atsiremti į Viešpatį ir tikėti jo žodžiai: „Kiekvienas, kas prašo – gau na, kas ieško – randa, ir beldziančiam – atidaroma“. (Lk, 11, 9–13), (1 t., 8 pusl.)

Šiaulių pedagoginio universiteto rektorius prof. Vincas Laurutis antroje knygoje rašo: „Be jokios abejonės, šios knygos svarbios Lietuvos jaunimo mokslo istorijai“. (2 t., 11 p.). (keliamai į 8 psl.)

Skelbimai

Kovo 21 d. (šeštadienį)
11 val. Kauno įgulos karininkų ramovės (Mickevičiaus g. 19) trečiame aukšte įvyks LLKS Tauro apygardos atskaitinis rinkiminis susirinkimas. Maloniai kviečiame dalyvauti visus LLKS Tauro apyg. narius.

* * *

Šiaulių miesto kultūros centre (Aušros al. 31) ekspozicijos buvusio tremtinio Eduardo Mančio fotografijos darbų paroda „Su Lietuva širdy“, skirta Kovo 11-osios ir Lietuvos vardo pamėjimo tūkstantmečio progoms.

* * *

Kovo 24 d. (antradienį)
16 val. Šiaulių universiteto bibliotekos konferencijų salėje (Vytauto 84, II a.) įvyks susitikimas su „Misija Sibiras – 2008“ dalyviais ir tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusiskaltinimams Lietuvoje įvertinti švietimo programų koordinatore Ingrida Vilkiene.

Kviečiame aktyviai dalyvauti moksleivius, buvusius tremtinius, politinius kalinius ir Šiaulių visuomenę.

Gegužės 1–3 d. kviečiame į piligriminę kelionę „Licheno šventovė Lenkijoje“.

Gegužės 1 d. 5.30 val. išvykstame iš Vilniaus (aikštélė prie Lukiškių a.), 6.30 val. – iš Kauno (aikštélė prie Pilies). Vyksime į Varšuvą (500 km).

Varšuvoje aplankysime Senamiestį, saugomą UNESCO, pasivaikščiosime po seniasias Turgaus bei Pilies aikštės, Barbakaną, karališkuoju traktu. Garsiajame Lazenku parke pamatyse paminklą F. Šopenui ir nuostabu rūmų bei tvenkinį ansamblį. Aplankysime karalių rezidenciją Vilanove su meno muziejumi, puikiu parku ir oranžerijomis. Vėliau vyksime į Senajį Licheną (200 k.). Registracija piligrimų centre, nakvynė.

Gegužės 2 d. šv. Mišios, malda, meditacija prie Švč. Dievo Motinos Lichenės, kryžiaus kelias Golgotoje, vakaro procesija su žvakėmis. Nakvynė.

Gegužės 3 d. vyksime Lietuvos link (800 km). Pakeliui plaukiosime turistiniu laivu Augustavo kanalais, aplankysime Vigrių kamandulų vienuolyne kompleksą.

23 val. grįšime į Kauną, po vidurnakčio – į Vilnių.

Grupė lydés kunigas.

Kelionės kaina – 360 litų.

I kainą įskaičiuota: kelionė patogiu autobusu (WC, garso-vaizdo aparatūra, karštas vanduo); visos transporto išlaidos, dvi nakvynės su pusryčiais piligrimų namuose; kelionės vadovo ir ekskursijų paslaugos; kitos kelionės išlaidos.

Papildomoms išlaidoms turėkite apie 80 zlotų (patartina pirkti Lietuvoje).

Kelionė organizuojama Tremtinų klubas „Saulėgrąža“. Pirmininkė Irena Pajarskiene, tel. (8 37) 435 343; mob. 8 611 23 802.

Kelionės vadovė Teodora Dilkiene. Tel./faksas (8 5) 212 7575; mob. 8 686 10 113; el.paštas teodora.dilkiene@gmail.com.

Padėka

Kauno Rezistencijos ir tremties muziejus nuoširdžiai dėkoja už istorinių vertybų išsaugojimą ir dovanojimą muziejui:

Žibutei Adomavičienei, Juozui Balioniu, Valerijai Balnienei, Pranui Germanavičiui, Aldonai Gurskienei, Lioginui Janioniui, Biliui Juknevičiui, Antanui Kisieliui, Birutei ir Antanui Krikštanavičiams, Donatui Kvedarui, Vytautui Matijošiui, Marijai Matulionienei, Klemensui Nečiūnui, Vytautui Olšauskui, Onai Sabaiti, Jurgui Strazdui, Kaziu Strazdui, Danui Šniutei, Stasiui Šniutei, Vladislavui Telksniui, Daliai Tiškienė, Vladui Tiškui ir visiems, padedantiems mūsų muziejui.

Muziejaus darbuotojai

Užjaučiamė

Nuoširdžiai užjaučiamė Teodorą KUČINSKIENĘ, netekusių mylimo vyro Antano.

LPKTS Vilkijos filialas

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Genovaitė Jonaitytė

1938–2009

Gimė Pakruojo r. Kutaičių k. ūkininkų šeimoje. 1949 m. su tėvais ištremta į Irkutsko sr. Taišeto r. Kvitoko gyvenvietę. Baigusi Kvitoko pradžios mokyklą, pradėjo dirbti Kvitoko miškų darbininko ir dirbo ši darbą iki pensijos. 1957 m. Jonaičių šeima buvo reabilituota, tačiau Genovaitė buvo jau ištekėjusi už vietinio vaikino ir pasiliuko gyventi tremties vietoje. Ten ji užaugino sūnų ir dukterį. Lietuvių atkūrė nepriklausomybę, Genovaitė ketino sugržti į Tėvynę. Buvo pateikusi dokumentus dėl sugržimo į Lietuvą, tačiau jie per ilgai gulejo biurokratų stalciuose. Genovaitė mirė negavusi Lietuvos pilietybės. Gyveno viena Kvitoko kaime.

Palaidota Irkutsko sr. Kvitoko kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė seseris Zinių Gylienę ir Valeriją Medzevienę.

LPKTS Pakruojo filialas

Albertas Povilas Norvaišas

1932–2009

Gimė Likaičių k., Joniškio r., ūkininkų šeimoje, auginusioje tris vaikus. Baigęs pradžios mokyklą mokėsi Joniškio gimnazijoje. 1948 m. už paramą partizanams šeima buvo ištremta į Krasnojarsko kr. Sovetsko r. Verch Bazaikos miškų pramonės ūki, Korbiko gyvenvietę. Ten įjilo traktorininko specialybę. 1959 m. grįžęs į tėviškės dirbo Joniškio melioracijos valdyboje, kolūkyje ir miškų ūkyje traktorininku. Sukūrė šeimą. Užaugino dvi dukteris ir sūnų. Buvo LPKTS Joniškio filialo narys.

Palaidotas naujosiose Joniškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė seserį, dukteris, sūnų su šeimomis ir artimuosius.

LPKTS Joniškio filialas

Leonas Jasas

1935–2009

Gimė Gedgaudžių k., Salantų valsč., Kretingos r., ūkininkų šeimoje. Mokėsi Salantų vidurinėje mokykloje. 1945 m. jo tėvas areštuotas, kalintas Taišeto lageriuose. 1951 m. su mama ir broliais Leonon ištrémė į Krasnojarsko kr. Bogotolskio r. Dirbo miško darbus, traktorininko padėjėju. 1966 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Kretingoje, dirbo vairuotoju. Sukūrė šeimą, išaugino dukterį ir sūnų. Buvo LPKTS narys.

Palaidotas Kretingos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė žmoną, sūnų, dukterį, vaikaičius ir artimuosius.

LPKTS Kretingos filialas

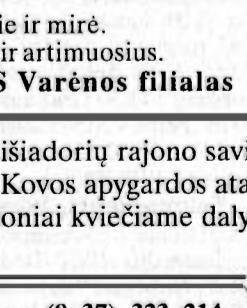
Marytė Gudelionytė-Kumpienė

1927–2009

Gimė Gudakiemio k., Merkinės valsč., ūkininkų šeimoje. Antrą kartą Lietuvą okupavus sovietams Marytės brolis Vytautas, pasirinkęs Beržo slapyvardį, išstojo į V. Ivanausko-Gegučio partizanų būri. Nuo tada Marytė tapo partizanų ryšininkė ir svetima pavarde pradėjo slapstytis. 1947 m. kartu su partizanais pakliuvo į apsusupti, buvo sužeista ir suimta. Tardytą Varėnoje, vėliau – Vilniaus KGB tardymo izoliatoriuje. Nuteista 10 metų. Tais pačiais 1947 m. į Sibirą ištrémė tėvus, ten jie ir mirė.

Nuoširdžiai užjaučiamė vyra, dukterį ir artimuosius.

LPKTS Varėnos filialas

Kovo 28 d. (šeštadienį) 11 val. Kaišiadorių rajono savivaldybės salėje šaukiamas Didžiosios Kovos apygardos atskaitinis rinkiminis susirinkimas. Maloniai kviečiame dalyvauti apygardos narius ir rėmėjus.

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214

Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internte: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.

Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai

Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3710. Užs. Nr.

Kaina 1,60 Lt

Televizijos programa

kovo 9–15 d.

Lietuvos TV

LTV2

Pirmadienis, kovo 16 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 Gero ūpo! (k.). 11.00 Tarp Rytų ir Vakarų. 12.00 Bėdų turgus (k.). 13.00 Kultūrų kryžkelė. 13.15 Dar širdyje ne sutema. 14.00 „Tamangai“. Ser. 15.00 „Hezbollah“ paslaptis“. Dok. 16.00 Negali būti. 16.30 „Makleodo dukters“. Ser. 17.30 „Diagnozė. žmogžudystė“. Ser. 18.30 Šiandien. 19.00 Keliai. Mašinos. Žmonės. 19.55 „Neskubék gyventi“. Ser. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Redakcija. 22.04 „Perlas“ 22.05 Trys milijonai. 23.00 Vakaro žinios. 23.15 Koncertas V. Kernagi prisimenant (k.).

Antradienis, kovo 17 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 Mūsų dienos kaip šventė (k.). 11.00 Ant svarstyklį. 12.00 Keliai. Mašinos. Žmonės (k.). 13.00 Kultūrų kryžkelė. 13.15 Dar širdyje ne sutema. 14.00 „Eglė“. 1981. Muz. vaid. f. 15.00 „Baikalo-Amūro magistrалė“. Dok. 16.00 „Neskubék gyventi“ (k.). 16.30 „Makleodo dukters“. Ser. 17.30 „Diagnozė. žmogžudystė“. Ser. 18.30 Šiandien. 19.00 Gamtos patruliai. 19.55 „Neskubék gyventi“. Ser. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Versijos. 22.02 „Perlas“ 22.05 Kultūra. 23.00 Vakaro žinios. 23.15 „Specialioji jūrų policijos tarnyba“ (k.).

Trečadienis, kovo 18 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 Lietuvos balsai (k.). 11.00 Toks gyvenimas su Z. Kelmickaitė. 12.00 Gamtos patruliai (k.). 13.00 Kultūrų kryžkelė. 13.15 Dar širdyje ne sutema. 14.00 „Ar yra Venecija“. 1997. TV filmas-novelė. 15.00 „Europos gyvūnija“. Dok. 16.00 „Makleodo dukters“. Ser. 17.00 Europos vyru rankinių čempionato atrankos rungtynės. Pertr.- 17.40 Aerodromas. 18.30 Šiandien. 19.00 „Šilko kelias“. Dok. 19.55 „Neskubék gyventi“. Ser. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Teisė žinoti. 22.04 „Perlas“ 22.05 Legendos. 23.00 Vakaro žinios. 23.15 Elito kinas: „Vasaros pasaka“ (k.). Drama. 1996. Prancūzija.

Ketvirtadienis, kovo 19 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 Lietuvos tūkstantmečio vaikai (k.). 10.30 Tele bim-bam (k.). 11.00 Forumas. 12.00 Šilko kelias (k.). 13.00 Kultūrų kryžkelė. 13.15 Dar širdyje ne sutema. 14.00 „Valdžia“. Ser. 15.00 „Nikolia de Stalis. Aistrapieši“. Dok. 16.00 „Neskubék gyventi“ (k.). 16.30 „Makleodo dukters“. Ser. 17.30 „Diagnozė. žmogžudystė“. Ser. 18.30 Šiandien. 19.00 Nacionalinė paieškų taryba. 19.55 „Neskubék gyventi“. Ser. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Mūsų dienos kaip šventė. Pertr.- 22.04 „Perlas“ 23.00 Vakaro žinios. 23.15 „24 valandos“. Ser.

Penktadienis, kovo 20 d.

6.00 Labas rytas. 9.00 Talentų ringas (k.). 10.30 Keliaukim! (k.). 11.00 Akiračiai. 12.00 Nacionalinė paieškų taryba (k.). 13.00 Kultūrų kryžkelė. 13.15 Dar širdyje ne sutema. 14.00 „Valdžia“. Ser. 15.00 „Pasaulio paplūdimiai“. Dok. 16.00 „Neskubék gyventi“ (k.). 16.30 „Makleodo dukters“. Ser. 17.30 „Diagnozė. žmogžudystė“. Ser. 18.30 Šiandien. 19.00 Lietuvos tūkstantmečio vaikai. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Gero ūpo! Pertr.- 22.04 „Perlas“ 23.00 „Las Vegasas“. Ser.

Šeštadienis, kovo 21 d.

8.00 Gimtoji žemė. 8.30 Animacija. 10.00 Tele bim-bam. 10.30 Spektaklis „Velnio mokinys“. 12.30 Klausimėlis. 12.45 Kultūrų kryžkelė. 13.00 „Komisaras Montalbanas. Posūkis“. Ser. 15.00 Čiurlionio kodas. 16.00 Žinios. 16.10 LKL rungtynės. „Šiauliai“ - „Lietuvos rytas“. Pertr.- 16.54 Aerodromas. 18.00 „Tuzinas auksinių“. 18.30 Gražiausiai LTV koncertai. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.00 Lietuvos balsai. 23.00 „Kūnų grobikų išveržimas“. Siaubo f. 1978. JAV. S.

Sekmadienis, kovo 22 d.

8.00 Kelias. 8.15 Animacija. 10.00 Gustavo enciklopedija. 10.30 Talentų ringas. 12.00 „Kalejimo bėgliai. Tikrosistorijos“. Dok. 13.00 „Puaro“. Ser. 15.00 Pulsa. 15.30 Šventadienio mintys. 16.00 Žinios. 16.10 (K)laidelė. 16.15 Gyvenimo ratu. 17.00 Be pykčio. 17.30 Popietėsu A. Čekuoliu. 18.00 Keliaukim! 18.30 Stilius. 19.30 Bėdų turgus. 20.30 Panorama. 20.45 Savaitė. 21.15 „Auklė“. Veiksmo komedija. 2005. Kanada, JAV. 23.05 Legendos (k.).

Pirmadienis

14.05 Animacija. 14.35 Esamasis laikas (k.). 15.05 (K)laidelė. 15.10 Legendos. 15.50 Kultūra. 16.30 Laiko portretai (k.). 17.00 Popietė su A. Čekuoliu. 17.25 Gyvenimo ratu. 18.00 Stilius. 18.45 „Kišenpinigai“ (k.). 20.35 „Pakistan vals-tybės istorija“. Dok. 21.30 Panorama. 22.10 „Foksi Braun“. Veiksmo trileris. 1974. Ser. 20.25 „Perlas“. 20.30 Panorama. 21.10 Redakcija. 22.04 „Perlas“ 22.05 Trys milijonai. 23.00 Vakaro žinios. 23.15 Koncertas V. Kernagi prisimenant (k.).

Antradienis

14.05 Tele bim-bam. 14.35 „Žalieji hektarai“ (k.). 15.05 Klasikos garsai. 16.05 Legendos. 16.45 Negali būti. 17.10 Keiliaukim. 17.36 Tapatybės labirintai (k.). 18.05 Amžių šešeliuose (k.). 18.50 „Žalieji hektarai“. Ser. 19.20 Klausimėlis. 19.35 Esamasis laikas. 20.05 Tapatybės labirintai ir dangaus. 20.35 „Viešnagė Sicilioje. „Gepardo“ rūmai“. Dok. 21.30 Panorama. 22.10 „Atjoja raitelis“. 1978. JAV.

Trečadienis

14.05 Gustavo enciklopedija. 14.35 „Žalieji hektarai“ (k.). 15.05 Būtasis laikas (k.). 15.56 Vizijos ir tikrovė (k.). 16.45 Be pykčio. 17.10 Popietė su A. Čekuoliu. 17.35 Klausimėlis. 17.50 Esamasis laikas (k.). 18.20 Tarp žemės ir dangaus (k.). 18.50 „Vidury vandenyno“. Ser. 19.15 Čiurlionio kodas. 20.00 Gyvenimo ratu. 20.35 Aerodromas. 20.45 Dešimt nepriklausomybės metų. 21.30 Panorama. 22.10 Naujoji lietuviška dokumentika. 23.05 „Specialioji jūrų policijos tarbyba“. Ser.

Ketvirtadienis

14.35 „Vidury vandenyno“ (k.). 15.05 Improvizacijų alėja (k.). 16.05 Pulsas. 16.30 Čiurlionio kodas. 17.15 Aerodromas. 17.25 Gyvenimo ratu. 18.00 Naujoji lietuviška dokumentika (k.). 18.50 „Vidury vandenyno“. Ser. 19.20 Laiko portretai. 19.50 Kuluarai. 20.35 „Van Gogo pėdsakais“. Dok. 21.30 Panorama. 22.10 Elito kinas: „Vasaros pasaka“ (k.). Drama. 1996. Prancūzija.

Penktadienis

14.05 Dainų dainelė 2008. 14.50 „Vidury vandenyno“ (k.). 15.15 Negali būti. 15.40 Esamasis laikas (k.). 16.10 Legendos. 16.50 „Atjoja raitelis“ (k.). 18.50 „Vidury vandenyno“. Ser. 19.20 Amžių šešeliuose. 20.05 Tapatybės labirintai. 20.35 „Pasaulio paplūdimiai“. Dok. 21.30 Panorama. 22.10 Elito kinas: „Vasaros pasaka“ (k.). Drama. 1996. Prancūzija.

Šeštadienis

9.30 Būtasis laikas. 10.20 Vizijos ir tikrovė. 11.00 Klasikos garsai (k.). 12.00 Spektaklis „Pirosmani, Pirosmani“. 14.30 Aerodromas. 14.45 Tapatybės labirintai (k.). 15.15 Laiko portretai (k.). 15.45 Tarp žemės ir dangaus (k.). 16.15 Naujoji lietuviška dokumentika (k.). 17.10 Dešimt nepriklausomybės metų (k.). 17.55 „Pakistan vals-tybės istorija“ (k.). 18.50 „Viešnagė Sicilioje. „Gepardo“ rūmai“ (k.). 19.45 „Nuotakajuodas drabužiai“. Krim. drama. 1968. Prancūzija. 21.30 Panorama. 22.00 LKL rungtynės. „Šiauliai“ - „Lietuvos rytas“.

Sekmadienis

9.30 Mokyklos langas. 10.00 Septynios Kauno dienos. 10.35 Miesto kodas. 11.20 Pulsas. 11.45 Kūrybos metas. 12.15 Kultūra. 12.55 Aerodromas. 13.10 Legendos. 13.50 Esamasis laikas (k.). 14.20 (K)laidelė. 14.25 Lietuvos balsai. 16.20 Gražiausiai LTV koncertai. 17.55 „Van Gogo pėdsakais“ (k.). 18.50 „Pasaulio paplūdimiai“ (k.). 19.45 „Pradinė mokykla“. Komedia. 1992. Čekija. 21.30 Panorama. 21.45 Improvizacijų alėja. 22.40 Didysis muzikos paradas 2008.

Dėl techninių kliūčių nespausdiname TV3 ir BTV programą.
Atsiprašome skaitytojų.

Trilogija apie mokslo per lauką, pilną kliūčiu

(atkelta iš 7 psl.)

LR Seimo narys prof. Arimantas Dumčius šiu knygų serijos sudarytoju Romualdui Baltučiui dėkoja už iniciatyvą leisti „Sibiro Alma Mater“: „Skatiname ir toliau tėsti ši šventą darbą tėvynės Lietuvos labui“. (2 t., 18 p.)

Šių metų pirmame pusmetje bus išleistas „Sibiro Alma Mater“ trečias tomas, skirtas Lietuvos tūkstantmečiui, ir sudarys šio leidinio trilogiją, kurioje apie mokslo sieki ypač nepalankiomis sąlygomis pasakoja beveik 300 to meto įvairių mokslo įstaigų absolventų. Paskutiniame tome tematika dar plati: čia skaitytojas ras rašinių apie mokytojus – šviesuolius, kurių profesija dabarties dienomis paženkinta neįprasta pagarba ir žema moksleivių motyvacija mokytis.

Pažymint leidinio trilogijos užbaigimą, nutarta šiais metais Kryžių kalne pastatyti kryžių. Prie jo bus išvardyti kraštai Rusijoje, Vakaruose ir JAV, kuriuose mūsų tautiečiams teko mokytis.

Publikuojame vieno iš knygos „Sibiro Alma Mater“ trečio tomo rašinių, skirto Jono Martinaičio (1936–2008) atminimui, ištrauką.

Kada tremtis paženklinia visą likusį gyvenimą...

Jonas Martinaitis gimė 1936 m. liepos 4 d. Žilionių kaime, Radviliškio rajone, ūkininkų šeimoje. Tėvai – Petras Martinaitis ir Morta Valinevičiūtė 38 hektarų žemės plotė buvo sukūrė pavyzdingą ūkių išvystyta paukštininkyste, turėjo linų pirminio perdirbimo dirbtuvės. Cia pastoviai buvo gausu svetingai priimamų svečių. /.../

1948 m. gegužės 22 dieną Martinaičių šeima: mama su dukterimis Jurute, Onute ir jauniausiu sūnumi Jonu, išstremta į Krasnojarsko krašto Partizansko rajono gyvenvietę Vilistoje, esančią prie sraučios kalnų upės Manos. Šią gyvenvietę nuo artimiausių kaimų skiria taiga su sunkiai tik traktoriu pravažiuojamu keliu. Martinaičių šeimą, atsidūrusią tokiose sąlygose be pinigų ir maisto atsargų, papildomai slėgė tai, kad tuo metu 11 metų Jonas šeimoje buvo vienintelis vyras. Tėvas Petras Martinaitis, nuo 1947 metų kalintas Panevėžio kalėjime, buvo nuteistas 7 metams ir išvežtas į Komiją Intos lagerius. /.../

Būdamas 14 metų Jonas pradėjo dirbti budinčiuoju operatoriumi vietiniame radijo mazge /.../. Be kasdieninių darbų, Jonas vienas iš pirmųjų įsisavino fotografinio gudrybes ir, mokydamasis vidurinėje mokykloje, tuo bandė prisidėti prie kuklių šeimos pietų. Jonas anksti suprato, kad vienintelis keliais ištrūkti iš tremtiniui primesto darbo miškuose – mokslo siekis. Padėtis šeimoje pagerėjo, kai 1954 metais iš įkalinimo vietas atvyko tėvas.

Baigęs vidurinę mokyklą toliau mokėsi

Jonas Martinaitis savo tėviškėje Žilio nių k., Seduvos seniūnijoje. 2005 m.

Krasnojarsko technologiniame institute. Čia visą studijų laikotarpį dirbo instituto valgykloje: sunėsdavo anglis, produktus ir už tai kaip atlygi gaudavo pavalyti. Taip pat buvo išstraukės į instituto pučiamųjų orkestrą. Ši orkestrą kviesdavo groti įmonių iškilminguose vakaruose, atlikti ritualines paslaugas – už palydėtą Amžinojo poilsio kiekvienas muzikantas gaudavo 5 rublius.

Institute išgijęs medienos ruošos inžineriaus technologo specialybę, pasirinko visai kitą veiklos sritį – įsidarbino technologų gamykloje, kuri pirmoji Krasnojarske pradėjo gaminti skalbimo mašinas. Pakėtės išgijo mokslo profilį, Jonas sekmingai įsisavino reikalingas papildomas žinias, sparčiai augo kaip specialistas ir geras vadybininkas.

Tėvų šeima po tremties sugrįžo į Lietuvą. Jonas jau buvo sukūrės savo šeimą ir siekdamas priartėti prie savo krašto aštuntame dešimtmetyje persikelė dirbtu į Maskvą. Čia buvo paskirtas naujos didelės vaikų žaislų gamyklos „Krugozor“ vyriausiuoju inžinierumi. Nors dėl asmeninių gabumų organizacinei ir inžinierinei veiklai vadovbės buvo aukštai vertinamas ir kopė karjeros laiptais, bet niekada nestokojo saugumo dėmesio. Maskvoje Kosminiu tyrimų instituto speciali komisija tikrinojo inžinierinę veiklą ir, neradusi rimtų trukumų, leido suprasti, kieno nurodymu dirbtu.

Rusijoje pasikeitus santvarkai ir sutrikus gamyklos veiklai, Jonas perėjo į privatų sektorius ir įsisavino presformų projektavimą plastmasinių gaminijų gamybai. Tai dirbdamas aprūpino savo šeimą normaliu pragyvenimu sudėtingu Rusijoje ekonominiu laikotarpiu. Žmona anksti paliko darbą ir Jonas buvo ne tik pagrindinis maitintojas, bet ir padėjo įsikurti sūnaus Vladimiro bei dukters Irinos šeimoms Maskvoje.

Jonas nuolat jautė nostalgiją ir siekė sugrįžti į Lietuvą. Deja, tam kliūtimi buvo jaunystėje sukurta mišri šeima, nelinkusi persikelti nuolatiniam gyvenimui į Lietuvą – per gilią buvo įleistos socialinės ir ekonominės šaknys svetimame krašte, o ir įsikurti buvusiems tremtiniams, sugrūž